

Meeswijk – Kerkveld
Archeologienota / Bureauonderzoek

Mark Groenhuizen

VU

hbs

archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Zuidnederlandse Archeologische Notities

789

ZAA

Meeswijk – Kerkveld
Archeologienota / Bureauonderzoek

Mark Groenhuizen

Zuidnederlandse Archeologische Notities

789

Amsterdam 2020
VUhbs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUhbs archeologie, Amsterdam

COLOFON

Opdrachtgever: Kleine Landeigendom CVBA
Project: Meeswijk-Kerkveld
Uitvoerder: VUhbs archeologie
Plaats documentatie: VUhbs archeologie
Projectcode: 2020C39
Erkend archeoloog: drs. M. Bink (OE/ERK/Archeoloog/2015/00005)

Coördinaten: 246.465 / 188.785

Provincie, gemeente: Limburg, Maasmechelen

Uitvoering: maart 2020
Auteur: dr. M.R. Groenhuijzen
Illustraties: dr. M.R. Groenhuijzen
Omslagontwerp: M. Kriek

ISBN: 978-90-8614-772-4

Relevante thesaurithemen: bureauonderzoek

©VUhbs archeologie, Amsterdam, maart 2020
De Boelelaan 1105
1081 HV AMSTERDAM

INHOUD

Inhoud.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Kader en motivatie.....	4
1.2 Plangebied en geplande werkzaamheden	6
1.3 Bestaande situatie en bekende verstoringen.....	8
1.4 Archeologische voorkennis.....	9
1.5 Doel en vraagstelling van het onderzoek.....	11
1.6 Motivatie bronnenmateriaal.....	11
1.8 Conclusie.....	12
1.9 Samenvatting.....	12
2 Literatuur	13
3 Lijst van bijlagen.....	13

1 INLEIDING

1.1 KADER EN MOTIVATIE

In opdracht van Kleine Landeigendom CVBA heeft VUhbs archeologie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het project Meeswijk-Kerkveld in de gemeente Maasmechelen (fig. 1.1 en 1.2). Binnen dit project zullen enkele percelen verkaveld worden in bouwloten. Door de werken kunnen de bodem en eventueel aanwezige archeologische sporen en resten worden verstoord.

In april-juni 2015 heeft VUhbs archeologie echter reeds een bureauonderzoek, landschappelijk proefputtenonderzoek, archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Meeswijk-Kerkveld.¹ Dit onderzoek is uitgevoerd onder Bijzondere Voorwaarden conform het archeologiedecreet 1993. Sinds 1 juli 2016 is het echter onder bepaalde voorwaarden verplicht om bij de aanvraag van bouw- en verkavelingsvergunningen een archeologienota aan de aanvraag toe te voegen, waaruit ofwel blijkt dat door de werken geen archeologische resten verstoord zullen worden ofwel hoe deze resten door opgraving of behoud bewaard blijven.

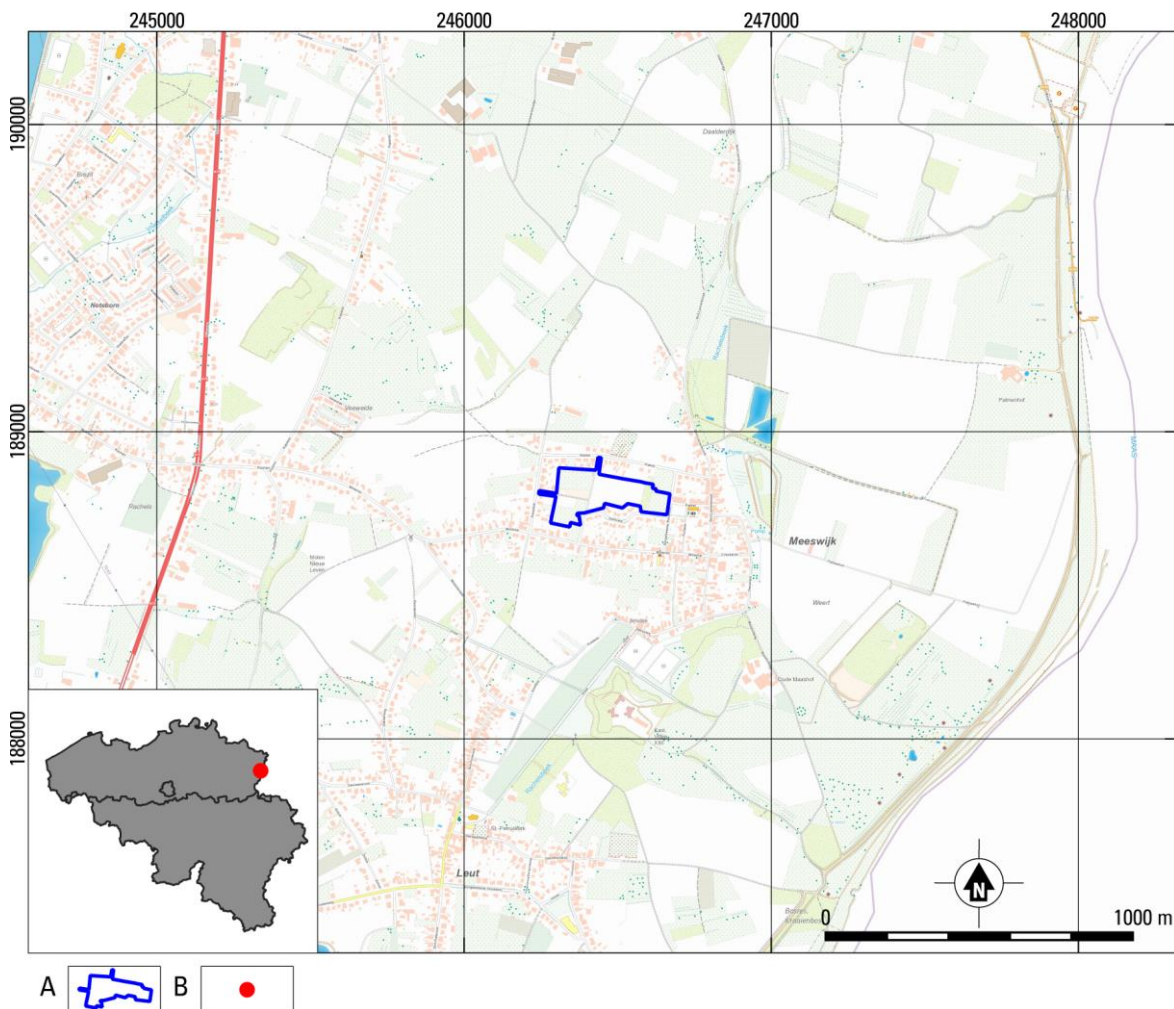

Fig. 1.1. Meeswijk-Kerkveld. Locatie van het plangebied op de topografische kaart en de locatie van Meeswijk in België.

Bron: wms.ngi.be/cartoweb.

A plangebied; B locatie Meeswijk.

¹ Van Kampen/Bink 2015.

Het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013, artikel 5.4.1 stelt dat bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem een archeologienota wordt toegevoegd wanneer de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt, als het plangebied niet gelegen is in een archeologische zone, in een beschermde archeologische site of opgenomen is in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. Het plangebied en de oppervlakte van de ingrepen overschrijden deze criteria (zie *infra*).

De wijziging van het decreet op 5 jul 2017 geeft vrijstelling van de verplichting tot onderzoek bij werken aan lijninfrastructuur (niet gelegen in een archeologische zone of beschermde archeologische site) van meer dan 1000 m, waarbij de oppervlakte van de bodemingrepen buiten het gabarit de 1000 m² niet overschreden wordt. Deze wijziging is niet van toepassing op het plangebied.

Doordat het onderzoeksgebied na het onderzoek in 2015 (nog) niet is opgenomen op de kaart van gebieden waar geen archeologie (meer) verwacht wordt, valt de vergunningaanvraag alsnog onder de verplichting om een archeologienota op te maken.

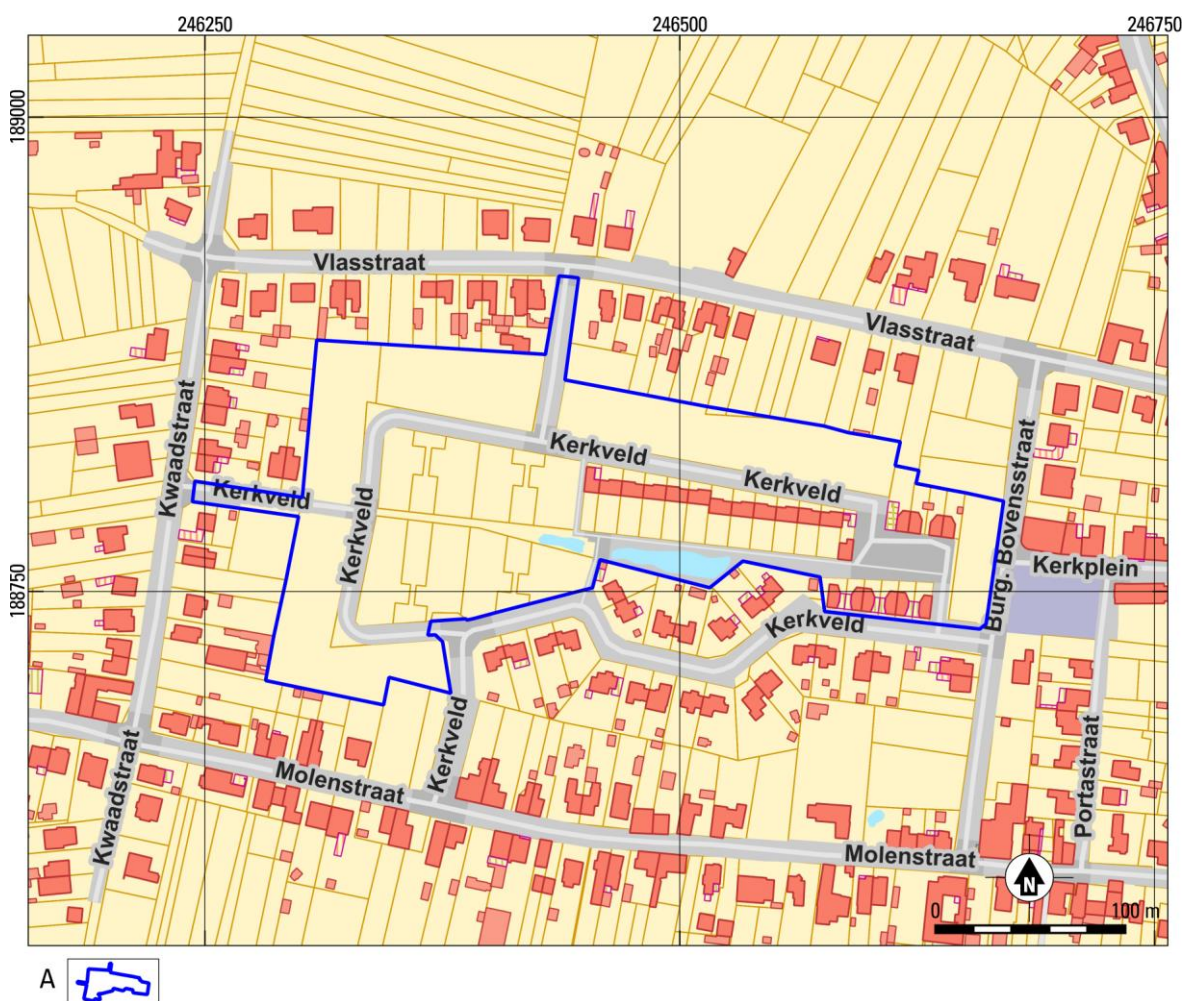

Fig. 1.2. Meeswijk-Kerkveld. Locatie van het plangebied het Groot Referentie Bestand. Bron: geopunt.be.
A plangebied.

1.2 PLANGEBIED EN GEPLANE WERKZAAMHEDEN

Het plangebied Meeswijk -Kerkveld bevindt zich direct ten westen van het dorp Meeswijk. Het terrein wordt begrensd door (percelen aan) de straten Kerkveld, Molenstraat, Kwaadstraat, Vlasstraat en Burgemeester Bovensstraat. Binnen het plangebied is het voornemen om een verkaveling te realiseren. Deze zal in vier fasen worden uitgevoerd (fig. 1.3).

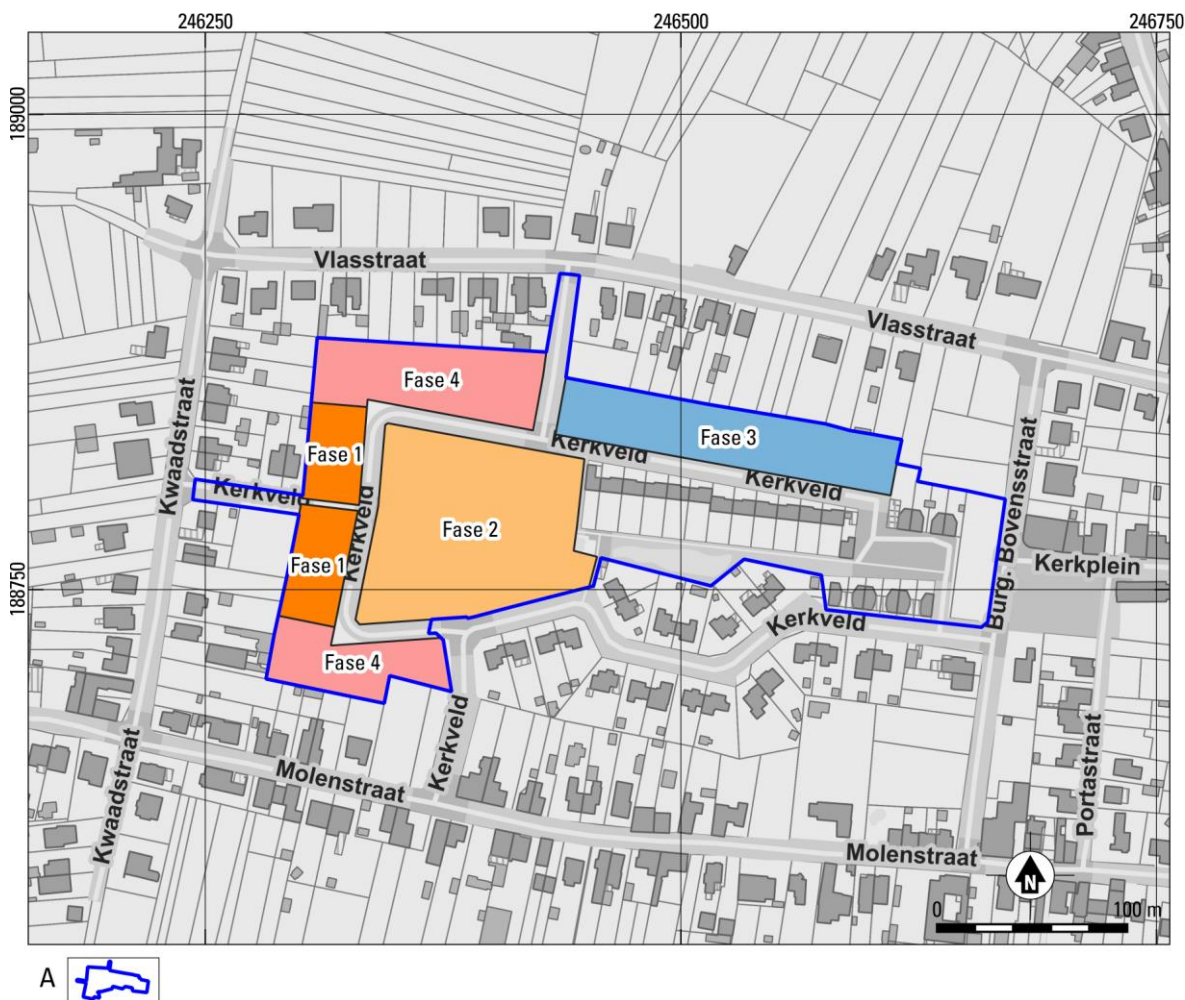

Fig. 1.3. Meeswijk-Kerkveld. Overzicht van de vier bouwfasen die zijn gepland in het plangebied.

Binnen fase 1 zullen negen bouwloten worden gerealiseerd ter plaatse van de kadastrale percelen 756A en 756B. Dit betreft geschakelde bebouwing die niet onderkelderd wordt. De bodemverstoring blijft hierdoor beperkt tot de funderingen. De exacte verstoringsdiepte is niet gespecificeerd, maar aangezien het vloerpeil op circa 30 cm boven de as van de voorliggende weg komt te liggen zal dit niet diep zijn. Het totaaloppervlak van deze bebouwing bedraagt 1044 m².

Binnen fase 2 zullen achttien bouwloten worden gerealiseerd ter plaatse van de kadastrale percelen 756B2, 756K, 756L, 756M, 756N, 756P, 756R, 756S, 756T, 756V, 756W, 756X, 756Y en 756Z. In fase 3 zullen 12 bouwloten worden gerealiseerd ter plaatse van de kadastrale percelen 345K, 345L, 346F, 347E, 348F en 349F. In fase 4 zullen twaalf bouwloten worden gerealiseerd ter plaatse van het restant van de kadastrale percelen 756A en 756B en ter plaatse van het kadastrale perceel 756C. De bodemverstoringdiepte en totaaloppervlak van de bebouwing buiten fase 1 is nog niet vastgesteld.

Het totale oppervlak van het plangebied (overeenkomend met het gebied dat reeds is onderzocht in mei-juni 2015) bedraagt 43782 m², waarvan 25650 m² wordt ingezet voor de realisatie van bouwloten in de vier voorgenoemde fasen. Doordat de oppervlakte van het plangebied groter is dan 3000 m² en de

streckende meter niet hoger dan 1000 m, de oppervlakte van de bodemingreep groter is dan 1000 m² en de werkzaamheden buiten het huidige gabarit plaatsvinden, is het volgens het nieuwe archeologiedecreet nodig een archeologienota bij de vergunningsvraag toe te voegen. De kadastrale gegevens van het plangebied zijn weergegeven in tabel 1.1 en bijlage 2.

Kadastrale gegevens

Maasmechelen, afdeling 6, sectie A

345K, 345L, 346F, 347E, 348F, 349F, 756A, 756B, 756B2, 756C, 756K, 756L, 756M, 756N, 756P, 756R, 756S, 756T, 756V, 756W, 756X, 756Y en 756Z

Tabel 1.1. Meeswijk-Kerkveld. Kadastrale gegevens. Bron: CadGIS Viewer.

1.3 BESTAANDE SITUATIE EN BEKENDE VERSTORINGEN

Een groot deel van het plangebied is reeds archeologisch onderzocht. Hierdoor zijn aanwezige archeologische sporen vernietigd en de resten *ex situ* bewaard (zie ook sectie 1.4). Daarnaast zullen verstoringen aanwezig zijn als gevolg van de aanleg van de wegen binnen het plangebied (naar verwachting tot circa 50 cm onder maaiveld) en de aanleg van kabels, leidingen en riolering (doorgaans tot circa 100 cm onder maaiveld), al zullen deze grotendeels buiten de oppervlakken van de bouwloten vallen.

Fig. 1.4. Meeswijk-Kerkveld. Uitsnede van de bodembedekkingskaart (2015). Bron: geopunt.be.

A gebouwen; B autowegen; C overig afgedekt; D spoorwegen; E water; F overig afgedekt; G akker; H gras / struiken; I bomen; J gras / struiken (landbouwgebruiksperceel); K gras / struiken (WBN); L gras / struiken (WTZ); M gras / struiken (WTZ); N bomen (WTZ); O plangebied.

zone / straat	Aanwezige verstoring	verstoringdiepte
Gehele plangebied	Wegenis	Ca. 0.50 m
	Riolering	Ca. 1.00 m

Tabel 1.2. Meeswijk-Kerkveld. Overzicht van de bekende verstoringen.

In april-juni 2015 heeft VUhs archeologie reeds een bureauonderzoek, landschappelijk proefputtenonderzoek, archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Meeswijk-Kerkveld.²

Landschappelijk gezien ligt het plangebied in de alluviale vlakte van de Maas. Het proefputtenonderzoek heeft vastgesteld dat de basis van de stratigrafie bestaat uit grindige terrasafzettingen van het terras van Geistingen uit het Laat-Glaciaal. Deze zijn afgedekt door een pakket alluviaal (zand)leem dat is afgezet tijdens het Laat-Glaciaal en met name het (Vroeg-)Holoceen. Omdat de Maas zich gedurende het Holoceen heeft ingesneden is het gebied steeds minder frequent overstroomd.³ Dit betekent dat de top van de (zand)leemafzettingen voor lange tijd het maaiveld heeft gevormd. Op diepere niveaus zijn geen bodemhorizonten waargenomen die wijzen op een potentie voor dieper gelegen archeologische sporen en resten.⁴ Eventueel aanwezige archeologische sporen en resten zullen zich dus met name bevinden aan het maaiveld. Enkel steentijdvindplaatsen zouden op diepere niveaus kunnen voorkomen, al zal het plangebied in die periode nog regelmatig zijn overstroomd en niet heel aantrekkelijk zijn geweest voor bewoning.⁵

Omdat het profielputtenonderzoek geen aanwijzingen opleverde voor de aanwezigheid van verstoringen of andere redenen waardoor archeologisch vervolgonderzoek slechts beperkt nodig zou zijn, is in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed besloten het gebied te onderzoeken door middel van een archeologisch booronderzoek. Dit had tot doel eventuele steentijdvindplaatsen op te sporen, al kan het ook aanwijzingen opleveren voor vindplaatsen uit andere perioden.⁶ Er zijn enkele vuursteenfragmenten aangetroffen. Deze waren grotendeels niet van dien aard om de aanwezigheid van een steentijdvindplaats te vermoeden. Rond één ‘verdachte’ locatie is, in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed, wel een proefput onderzocht, maar ook hier bleek geen sprake te zijn van een steentijdvindplaats.⁷ Naast de vuursteenvondsten zijn ook verschillende clusters van Romeins en middeleeuws aardewerk en leistenen dakpanfragmenten aangetroffen. Deze hebben doen vermoeden dat er sprake zou zijn van meerdere vindplaatsen uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen.⁸

Vervolgens is binnen het plangebied een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In tegenstelling tot de verwachtingen die volgden uit het archeologisch booronderzoek, is tijdens het proefsleuvenonderzoek slechts één vindplaats aangetroffen (fig. 1.5). Deze vindplaats bestaat uit één kuil, die op basis van het hierin aangetroffen aardewerk te dateren is in de Late Bronstijd, en verder uit twee paalkuilen die niet nader te dateren zijn door het ontbreken van vondstmateriaal. Op deze locatie is nog een kijkvenster aangelegd, dat echter ook geen additionele sporen heeft opgeleverd. Mogelijk betreft dit daarom een off-site vindplaats waarvan de aard niet meer is vast te stellen. Anderzijds kan het ook de randzone van een vindplaats betreffen die zich verder buiten het plangebied bevindt aan de zuid- of zuidwestzijde.⁹

Omdat de potentie tot kenniswinst die behaald zou kunnen worden uit het opgraven van het gebied rondom de genoemde vindplaats als gering werd beschouwd, is geadviseerd geen vervolgonderzoek te verrichten. Dit advies is destijds overgenomen door het agentschap Onroerend Erfgoed.¹⁰

² Van Kampen/Bink 2015.

³ Hebinck 2015, 18.

⁴ Hebinck 2015, 20-21.

⁵ Hebinck 2015, 21.

⁶ Boreel/Van Kampen 2015, 26.

⁷ Boreel/Van Kampen 2015, 27-28.

⁸ Boreel/Van Kampen 2015, 27-28.

⁹ Boreel/Van Kampen 2015, 29.

¹⁰ Van Kampen/Bink 2015, 40.

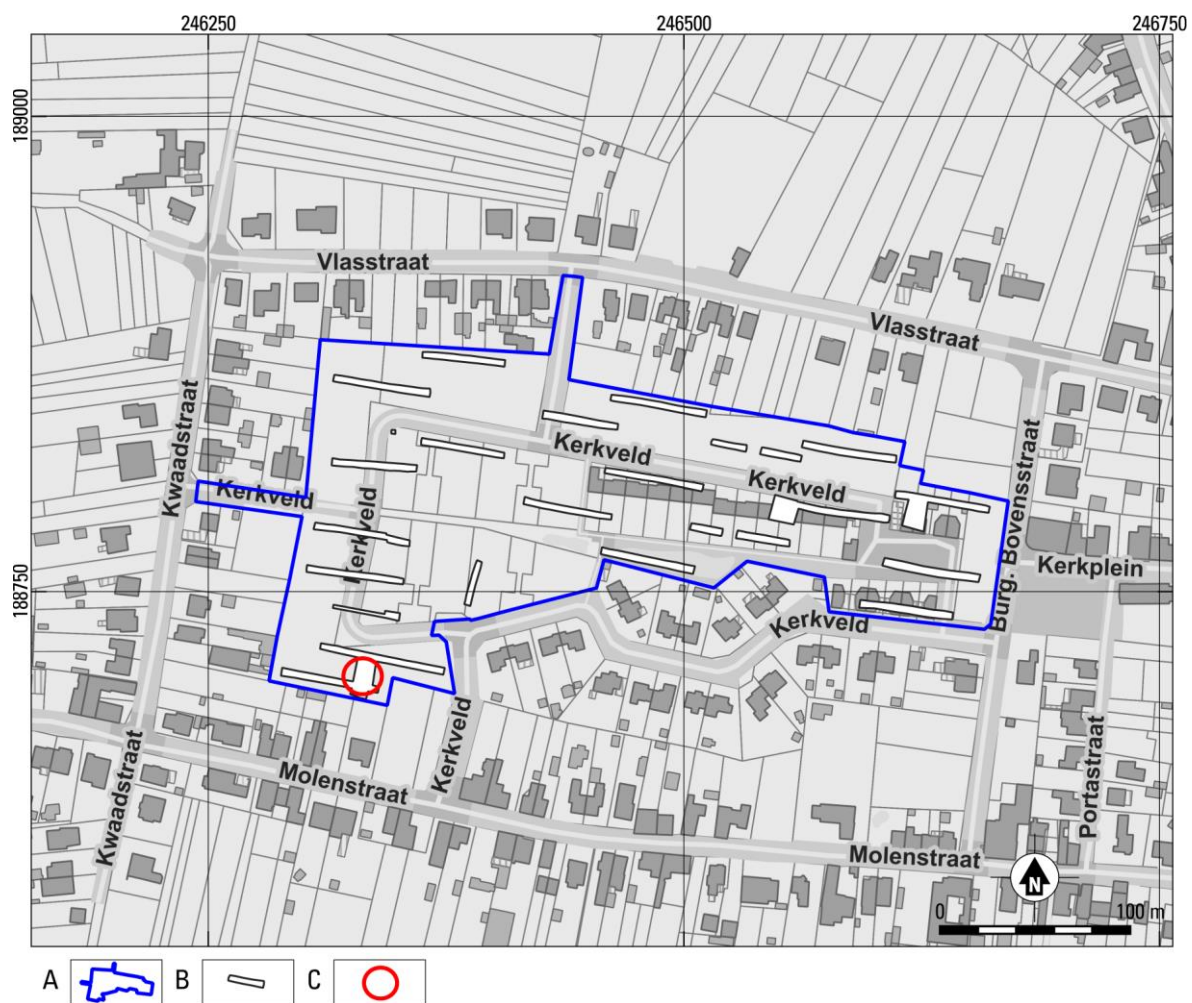

Fig. 1.5. Meeswijk-Kerkveld. Overzicht van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2015.

A plangebied; B proefsleuven en kijkvensters; C locatie vindplaats Late Bronstijd.

1.5 DOEL EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek als geheel is het opsporen en in kaart brengen van de eventueel in het plangebied aanwezige archeologische vindplaatsen. Allereerst dient door middel van het bureauonderzoek aan de hand van bestaande bronnen informatie verworven te worden over bekende of te verwachten archeologische sporen en resten.

Een beperkte samenstelling is alleen mogelijk als een erkend archeoloog na analyse van de geplande werkzaamheden één of meerdere argumenten kan aandragen die staven dat er geen verder onderzoek uitgevoerd behoeft te worden. Hierbij gelden de criteria zoals deze zijn genoteerd in Hoofdstuk 7.2 van de Code van Goede Praktijk.

- Het is met aantoonbare zekerheid te zeggen dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein.
- Het is aantoonbaar dat de geplande werkzaamheden geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige erfgoed.
- Het is aantoonbaar dat verder onderzoek binnen de geplande werkzaamheden op het terrein geen nuttige kenniswinst zou opleveren.

Voor het huidige plangebied wordt het aantoonbaar geacht dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig is, aangezien het gebied in april-juni 2015 reeds archeologisch is onderzocht. Hierbij is slechts één vindplaats aangetroffen, die geen nuttige kenniswinst zou opleveren. Bijgevolg is het als niet zinvol of noodzakelijk te beschouwen om hier archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren. Op basis van dit argument wordt binnen dit onderzoek volstaan met een nota met beperkte samenstelling.

1.6 MOTIVATIE BRONNENMATERIAAL

Voor het bepalen en maken van deze archeologienota met beperkte samenstelling is gebruik gemaakt van de geleverde plannen van opdrachtgever waarop tevens de bestaande situatie is afgebeeld. Voor de beargumentering van de keuze voor een nota met beperkte samenstelling is gebruik gemaakt van de resultaten van het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek door VUhs archeologie. De in deze nota afgebeelde kaarten zijn vervaardigd in QGIS en weergegeven in Lambert 1972 projectiesysteem.

1.8 CONCLUSIE

Het plangebied is gelegen in Meeswijk in de gemeente Maasmechelen, provincie Limburg. Binnen dit project zullen enkele percelen verkaveld worden in bouwloten. Ten behoeve van deze werkzaamheden is voor het plangebied een bureauonderzoek uitgevoerd, waarbij een nota met beperkte samenstelling afdoende bleek te zijn voor dit gebied. Binnen het plangebied is namelijk reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd in april-juni 2015. Hieruit is gebleken dat er grotendeels geen archeologische sporen en resten te verwachten zijn in dit gebied. Alleen in de zuidwestelijke hoek van het terrein is een vindplaats uit de Late Bronstijd aangetroffen. Omdat de potentie tot kenniswinst hier gering is, is geadviseerd geen verder vervolgonderzoek uit te voeren.

Omdat de potentie tot kenniswinst voor dit plangebied reeds in eerder onderzoek als gering is aangetoond, is gekozen voor een nota met beperkte samenstelling. Voor het plangebied wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

1.9 SAMENVATTING

In het plangebied zullen enkele percelen verkaveld worden in bouwloten. Voor dit plangebied is in april-juni 2015 reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat er grotendeels geen archeologische sporen en resten te verwachten zijn in dit gebied. Alleen in de zuidwestelijke hoek van het terrein is een vindplaats uit de Late Bronstijd aangetroffen. Vanwege de geringe potentie tot kenniswinst is geadviseerd geen verder vervolgonderzoek uit te voeren. Omdat het eerdere onderzoek reeds heeft aangetoond dat de potentie tot kenniswinst voor dit plangebied gering is, is gekozen voor een nota met beperkte samenstelling. Voor het plangebied wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

2 LITERATUUR

Boreel, G./J.C.G. van Kampen., 2015: “Resultaten”, in J.C.G. van Kampen/M. Bink (eds.), *Archeologisch onderzoek van het Kerkveld te Meeswijk, gemeente Maasmechelen*, Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities 360), 22-30.

Hebinck, K.A., 2015: “Landschap”, in J.C.G. van Kampen/M. Bink (eds.), *Archeologisch onderzoek van het Kerkveld te Meeswijk, gemeente Maasmechelen*, Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities 360), 13-21.

Kampen, J.C.G. van/M. Bink, 2015: *Archeologisch onderzoek van het Kerkveld te Meeswijk, gemeente Maasmechelen*, Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities 360).

websites

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

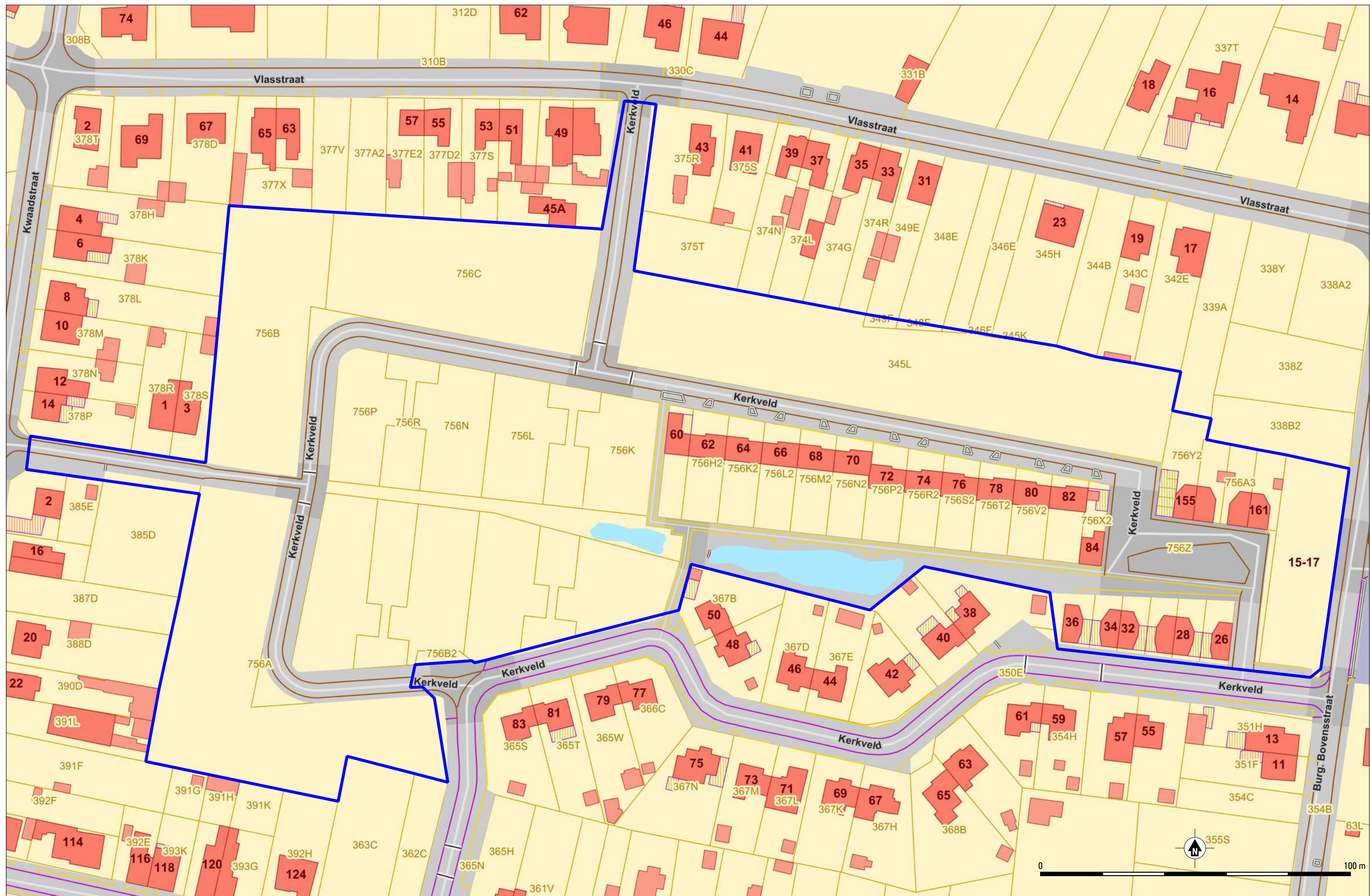
3 LIJST VAN BIJLAGEN

1. Overzicht van de archeologische perioden
2. Kadastrale kaart met daarop geprojecteerd het plangebied

BIJLAGE 1

OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Begin		Eind	Periode
1789 na Chr.	-	heden	Nieuwste Tijd
1500 na Chr.	-	1789 na Chr.	Nieuwe Tijd
1200 na Chr.	-	1500 na Chr.	Late Middeleeuwen
900 na Chr.	-	1200 na Chr.	Volle Middeleeuwen
430/450 na Chr.	-	900 na Chr.	Vroege Middeleeuwen
275 na Chr.	-	430/450 na Chr.	Laat-Romeinse Tijd
69 na Chr.	-	275 na Chr.	Midden-Romeinse Tijd
57 voor Chr.	-	69 na Chr.	Vroeg-Romeinse Tijd
250 voor Chr.	-	69 voor Chr.	Late IJzertijd
475/450 voor Chr.	-	250 voor Chr.	Midden IJzertijd
800 voor Chr.	-	475 / 450 voor Chr.	Vroege IJzertijd
1050 voor Chr.	-	800 voor Chr.	Late Bronstijd
1800/1750 voor Chr.	-	1050 voor Chr.	Midden Bronstijd
2100/2000 voor Chr.	-	1800/1750 voor Chr.	Vroege Bronstijd
5300 voor Chr.	-	2100/2000 voor Chr.	Neolithicum
9500 voor Chr.	-	5300 voor Chr.	Mesolithicum
Tot		9500 voor Chr.	Paleolithicum

Meeswijk - Kerkveld

Bijlage 2: Kadastrale kaart met daarop geprojecteerd het plangebied.